

**Viru-Nigula Vallavolikogu
Viru-Nigula Vallavalitsus**

VIRU-NIGULA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2023–2026

VIRU-NIGULA 2022

Sissejuhatus	3
1. Majanduslik olukord riigis	4
1.1. Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2022	4
2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas.....	6
3. Eelarvestrateegia eelarveosad.....	9
3.1. Põhitegevuse tulud	9
3.2. Põhitegevuse kulud	13
3.3. Investeermistegevus.....	15
3.4. Finantseerimistegevus.....	19
4. Ülevaade vallast.....	21
5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem	22
6. Arvestusüksuse võlakoores.....	23
7. Tundlikkuse analüüs.....	24

Sissejuhatus

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia on koostatud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses (edaspidi *KOFS*) § 20 sätestatule. Eelarvestrateegia koostamine on kohalikele omavalitsustele (edaspidi *KOV*) kohustuslik alates 2012. aastast.

Eelarvestrateegia koostamise eesmärk on tagada valla eelarvestamise jätkusuutlikkus keskpikas ajalisel raamistikul. Tegemist on eelseisvate aastate rahalisi võimalusi käsitleva finantsplaaniga, mis lähtub selle koostamise hetkel kasutada olnud teabest ja poliitilistest seisukohtadest. Üldjuhul koostatakse eelarvestrateegia samaaegselt valla arengukavaga. Sellise sammuga soovitakse saavutada nimetatud kahe dokumendi parem läbimõtestatus ja kooskõla, samuti mõjusam ja tõhusam kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmine, parem eri valdkondade valitsemise koostöö ning suurem selgus, et mida avaliku rahaga tehakse. Vastavalt *KOFS* § 20 lõikele 1 koostatakse eelarvestrateegia arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegiat korrigeeritakse vajadusel igal aastal 15. oktoobriks tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest, täpsustades eelseisva aasta kavasid ning täiendades prognoosi aasta võrra.

Eelarvestrateegias kohandatakse valla keskpika ajavahemiku plaane vastavalt muutustele majanduskeskkonnas ning valla arengu eesmärkidele.

Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos perioodiks 2022–2026, mis hõlmab eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeeringute osas, investeeringute kogumaksumuse prognoosi ja võimalikud finantseerimisallikad. Tuuakse välja eeldatav finantseerimistegevuse maht vaadeldaval perioodil ja likviidsete varade muutus, samuti informatsioon eelarvestrateegia perioodiks kavandatavatest kohalike maksude ja maamaksumäära muudatustest. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks valla iga-aastase vallaelarve eelnõu koostamisele. Eelarve kaudu tagatakse valla arenguks vajalikud ressursid kalendriaasta jooksul. Viru-Nigula valla arengukavas

püstitatud eesmärkide ja vastavate tegevuste elluviimiseks on vajalik kindlustada valla tulubaasi stabiilsus ja jätkusuutlikkus ning finantsiline iseseisvus.

Eelarvestrateegia perioodi tegevuste planeerimisel on eesmärkideks seatud:

- positiivne põhitegevuse tulem;
- investeeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
- võlakooormuse võimalikult madal tase;
- erinevate toetusrahade kaasamine vajalike investeeringute teostamiseks;
- finantsdistsipliini tagamise meetmetest kinnipidamine.

1. Majanduslik olukord riigis

1.1. Rahandusministeeriumi kevadine majandusproгноos 2022

Majandus- ja rahandusproгноos on taaskord tehtud enneolematult ebakindlates oludes. Proгноosieelduste fikseerimise ajaks märtsi keskpaigas ei olnud Vene agressioonile Ukrainas näha mingisugust tõenäolist lahendust, mida oleks võinud kasutada Eesti ja meie lähemate kaubanduspartnerite majandusarengu hindamisel. Seetõttu on ka kevadine majandusproгноosi seletuskiri tavapärasest lühem, kuna tulevikustsenaariumide detailne kirjeldamine oleks praegu liiga spekulatiivne.

Kui tavaliselt on ministeeriumi kevadine proгноos riigi nelja-aastase eelarvestrateegia (RES) ja Euroopa Komisjonile esitatava stabiilsusprogrammi ning suvine proгноos eelkõige järgmise aasta riigieelarve koostamise aluseks, siis 2022. aasta kevadproгноosi põhjal RESi ega riigieelarvet ei kavandata.

2020. aastal langes valitsussektori eelarvepositsioon puhkenud Covid-19 pandeemia tõttu 1,5 miljardi euro suurusesse puudujääki (5,6% SKPst). Möödunud aastal vähenes puudujääk majanduse kiire taastumise tulemusel 721 miljoni euroni (2,4% SKPst).

Käesoleva aasta eelarvepositsioon on tugevalt mõjutatud Venemaa-Ukraina sõjast, eelarvepuudujääk ulatub 1,25 miljardi euroni ehk 3,8%ni SKPst. Võrreldes eelmise proгноosiga on vähendatud maksutulude kasvu nii sel kui ka järgmistel aastatel. Tänu 2021. aasta tugevale

maksulaekumisele jääb selle aasta maksutulude tase aeglasemale kasvule vaatamata riigieelarves oodatud tasemele. Järgnevatel aastatel tulude kasv aeglustub.

Sotsiaalkindlustusfondide sektorisse kuuluvad Eesti Haigekassa ja Eesti Töötukassa. **Haigekassa** jaoks oli 2021. aasta koroonakriisist mõjutatud, aga vähem kui 2020. aastal. Sotsiaalmaksu laekumine paranes oluliselt ning vähenesid kriisiga seotud kulutused, mida rahastati eraldisega lisaeelarvest. Kokkuvõttes oli aasta finantsiliselt algselt oodatust parem ning Haigekassa jäi 145 miljoni euro suurusesse ülejääki. 2020. aasta sügisel otsustas riik eraldada Haigekassale selle osa sotsiaalmaksulaekumise langusest tekkinud puudujäägist, mida Haigekassa oma reservireeglite järgi aastatel 2021-2024 katta ei saa.

Töötukassa finantsseis oli viimasel kahel aastal sarnaselt Haigekassaga koroonakriisist tugevalt mõjutatud. 2021. aasta lõpetati 14 miljoni euro suuruses puudujäägis. Tavapärasest suuremaid kulutusi tehti kriisis suurenenud töötuse tõttu ka töötuskindlustushüvitistele. Suurenesid ka tegevuskulud. Sõjapõgenike ja halvenenud majandusliku väljavaate tõttu on Töötukassa käesoleva aasta finantsseis taaskord kehvem. Ootame käesoleval aastal puudujääki üle 0,3% SKPst ning püsivat puudujääki 0,2% SKPst prognoosihorisoni lõpuni.

Kohalike omavalitsuste kulud kasvavad oluliselt kiiremini kui tulud. See on stsenaarium, mida 2021. aasta suveprognoosis ei oodatud. Omavalitsuste kulude kasvu survestab nii tarbijahindade ja riigi keskmise palga tõus (prognoositav kasv 2022. aastal vastavalt 12,7% ja 7,0%), energiakandjate kõrged hinnad kui ka sõjapõgenikega lisanduvad kulud. Samal ajal omavalitsuste põhitegevuse tulud kasvavad 2022. aastal vaid 4,5%, mistõttu omavalitsuste põhitegevuse tulem (põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe) väheneb, $\frac{1}{4}$ võrra, jäädes alla 200 mln euro. Põhitegevuse tulemi langus vähendab nende võimalusi rahastada ja ellu viia investeeringuid ning suurendab vajadust laenuvahendite järele. Prognoositavalt suureneb omavalitsuste netovõlakoorumus 2022. aastal 31%lt 35%le põhitegevuse tuludest. Omavalitsussektori eelarvedefitsiit on 2021. aastast üle 100 mln euro ning jääb sellele tasemele eeldatavasti ka esoleval kolmel aastal.

Tabel 1. Riigi peamised majanduslikud näitajad 2021–2026.

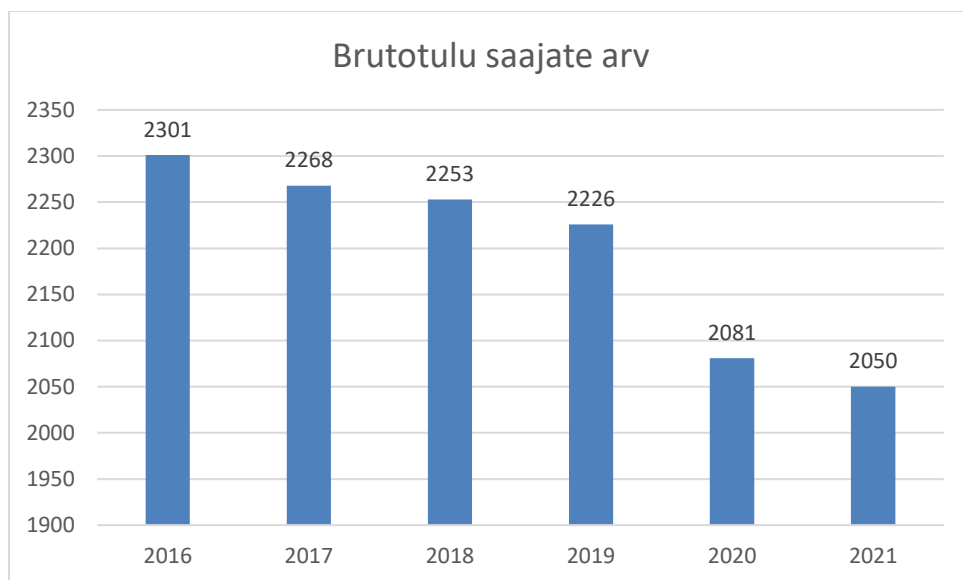
Näitaja	2021	2022	2023	2024	2025	2026
SKP reaalkasv, %	8,3	-1,0	1,2	3,2	2,7	2,6
Tarbijahindade muutus (inflatsioon), %	4,6	12,7	2,1	1,2	1,7	2,0
Tööpuudus %	6,2	7,2	8,3	7,2	6,7	6,4
Palgakasv (reaalkasv) %	2,1	-5,1	3,4	2,3	2,8	3,0
Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon, % SKPst	-2,4	-3,8	-3,7	-3,5	-2,8	-2,2
Valitsussektori võlakoormus, % SKPst	18,1	19,2	21,6	25,1	26,5	27,1

Allikas: Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2022

2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas

Viru-Nigula valla majanduslik analüüs näitab, et ühinenud vald on oma näitajate poolest nn keskmine Eesti vald, kus pisut võimekam piirkond on Kunda linn ja Viru-Nigula alevik, arengus veidi tagasihoidlikum on Aseri piirkond. Hinnangu aluseks on piirkondade keskmine tööhõive, töötuse määr, brutotulu saajate suhtarv elanikest, keskmine brutotulu (sh keskmine palk) ja nende näitajate dünaamika. Viru-Nigula vallas on seisuga 01.01.2022 5611 elanikku. 01.01.2021 seisuga oli 5660 elanikku (vähenemine 49 elanikku). Brutotulu saajate arv seisuga 31. detsember 2021 oli 2050, mis moodustab 36,54% elanike arvust.

Brutotulu saajate arvu muutusi Viru-Nigula vallas alates 2016. aastast kuni aastani 2021 iseloomustab järgmine joonis 1:

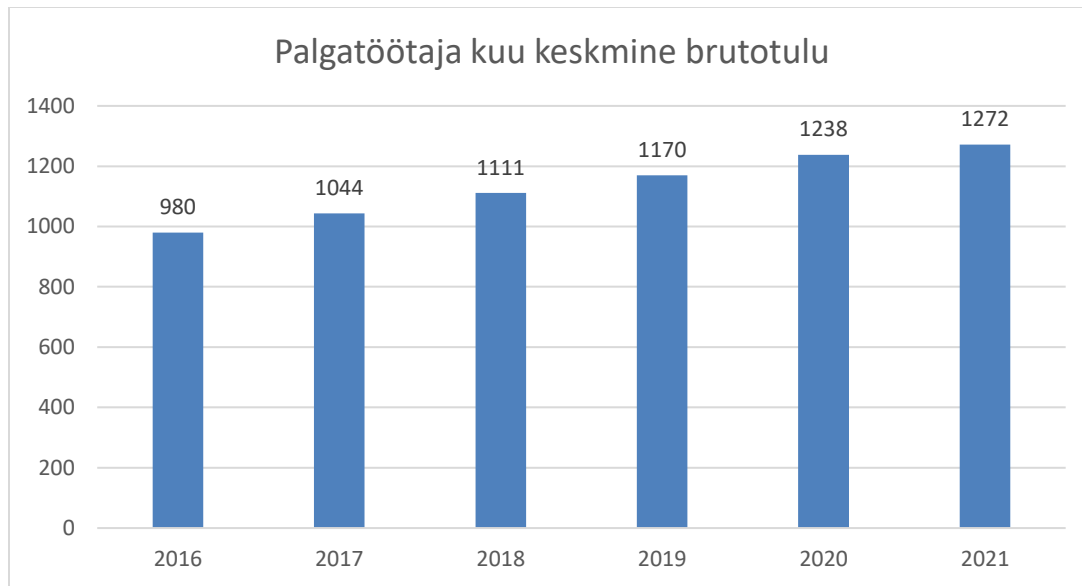

Joonis 1. Brutotulu saajate arv Viru-Nigula vallas 2016–2021.
(Allikas: Statistikaamet)

Brutotulu saajate arvu langus 2020. aastal on põhjustatud suurtest koondamistest eraettevõtluses. Langus jätkus ka 2021. aastal.

Brutotulu saajate arvu stabiilsuse tagab majanduslik olukord, kus pisut väheneva rahvaarvu juures tööhõive tänu pensioniea nihkumisele, elanike tervislikule seisundile ja lõimumisele paraneb, mis tagab maksumaksjate arvu stabiilsuse vähemalt järgneviks viieks aastaks.

Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu prognoos on pigem tagasihoidlik ja jääb alla riigi keskvalitsuse prognoosile, mis omakorda peaks olema turvaline võttes arvesse võimalikke majanduse langusest (või muudest teguritest) tingitud riske.

Joonis 2. Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu Viru-Nigula vallas 2016–2021 (Allikas: Statistikaamet).

Keskmise brutotulu sees on ca 80-85% keskmine palk, emapalk, koondamishüvitised, juhatuse-nõukogude hüvitised jne.

Kindlasti on veel teisi näitajaid, mis mõjutavad kaudselt füüsilise isiku tulumaksu (FIT) laekumist. Neist olulisemad, et kui palju on ühes või teises ettevõttes Viru-Nigula enda inimesi ja töötajaid teistest omavalitsusüksustest ning kuivõrd see sisemine struktuur ettevõttes muutub. Samuti ümbrikupalga osakaal kogu sissetulekust ja selle osakaalu muutumine prognoosiperioodil, mida peetakse ka üleriigiliseks probleemiks.

Viru-Nigula valla lähimineviku finantsnäitajate kokkuvõtte tugevuste ja nõrkuste kaupa:

Tugevused

- Mõistlik võlakoormuse tase.
- Omafinantseerimise võimekuse näitaja on veidi üle 1,0. Vald suudab panustada omavahenditest piirkonna arengusse.
- Tulude (sh tulumaksu laekumise) kasv.
- Investeeringute suurenemine, kaasrahastamise leidmise võimekus.

Nõrkused

- Elanike arv on vähenenud.
- Maksumaksjate arvu langustrend.
- Sõltuvus riigieelarvest.
- Piirkonna keskmine brutopalk jääb alla riigi keskmisele.

Käesolevas strateegias on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude prognoosimisel lähtutud Rahandusministeeriumi prognoosist ja valla eelarve eelnevate aastate dünaamikast.

3. Eelarvestrateegia eelarveosad

3.1. Põhitegevuse tulud

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia põhitegevuse tulude prognoos on toodud tabelis 2. Selle tabeli koostamise aluseks on Rahandusministeeriumi eelarvestrateegia koostamise vorm, kus põhitegevuse tulud on jaotatud oma sisult nelja valdkonda: maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused ning muud tegevustulud.

Tabel 2. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude prognoos 2022–2026.

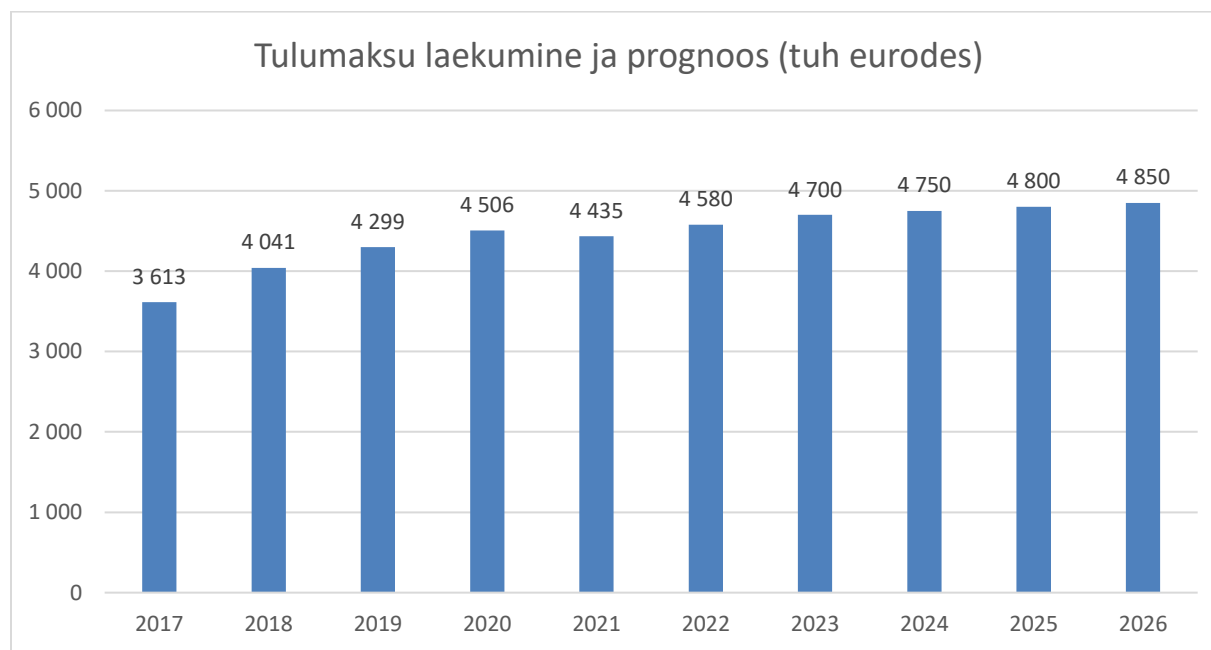
	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 893 364	9 180 000	9 250 000	9 470 000	9 740 000
Maksutulud	4 809 500	4 900 000	5 000 000	5 100 000	5 200 000
sh tulumaks	4 605 000	4 700 000	4 800 000	4 900 000	5 000 000
sh maamaks	204 500	200 000	200 000	200 000	200 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	626 500	650 000	650 000	650 000	700 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 340 364	3 480 000	3 450 000	3 570 000	3 690 000
sh tasandusfond	773 954	780 000	800 000	820 000	840 000
sh toetusfond	2 289 487	2 400 000	2 450 000	2 550 000	2 650 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	276 923	300 000	200 000	200 000	200 000
Muud tegevustulud	117 000	150 000	150 000	150 000	150 000

Põhitegevuse tulude muutus on eelarvestrateegia perioodil kavandatud konservatiivselt. Kõige suurema osakaaluga põhitegevuse tululiik on füüsilise isiku tulumaks (FIT), moodustades valla eelarve tuludest ca 51%.

Tulumaksu laekumise prognoosi aluseks on neli peamist komponenti: maksumaksjate arv, keskmine brutosissetulek, tööhõive ja FIT laekumise brutotulu protsent (riigi keskvalitsuse

otsusel). Prognooside koostamisel on arvestatud piirkonna senist näitajate dünaamikat. Tulumaksu eraldamise määra tõusu otsustab keskvalitsus. Antud eelarvestrateegia koostamisel oleme eeldanud, et 2023. aastal tulumaksu eraldamise määr ei muutu (11,96%). Prognooside koostamisel peab arvestama, et võimalike tagasilöökide korral ei tekiks olulisi tagasiminekuid valla eelarves.

FIT laekumise prognoos on esitatud joonisel 3. Näitaja iseloomustamiseks on kasutatud 10 aasta perioodi, mis annab ülevaatlíkuma pildi FIT dünaamikast.

Joonis 3. Füüsilise isiku tulumaksu laekumine ja prognoos kuni 2026.

Tabelis 3 on esitatud FIT laekumise võrdlus aastatel 2021 ja 2022. Muutuse protsent on kasv/langus konkreetse kuu kohta.

Tabel 3. 2021/2022 aasta FIT laekumise võrdlus (jaanuar-juuni).

Kuu	2021	2022	Vahe	Muutus %
Jaanuar	397 842	411 625	13 783	3,46%
Veebruar	352 797	364 829	12 032	3,41%
Märts	345 601	374 113	28 512	8,25%
Aprill	357 204	362 780	5 576	1,56%
Mai	375 418	419 294	43 876	11,69%
Juuni	375 899	401 271	25 372	6,75%

Maamaksu laekumises tõusu ei ole kavandatud. Kui muutuvad seaduses maksustamise alused, siis tuleb laekumise prognoosid ümber vaadata.

Tulud kaupade ja teenuste müügist (omatulud) moodustavad valla eelarve tuludest ca 7,2%. Eelarvestrateegiasse on kavandatud laekumiste kasv vastavalt kohaliku omavalitsuse enda maksumäärade, üüride ja rentide muudatustest ning kasv prognoositavateks aastateks lähtudes kaupade ja teenuste hindade üldisest kallinemisest.

Saadavad toetused moodustavad valla eelarve tuludest olulise osa ehk ca 38%. Toetuste kavandamisel on arvestatud, et need kasvavad üldise majanduskasvu tasemel.

Riigi eelarvest laekuvate tasandusfondi ja toetusfondi osas on kavandatud laekumised konservatiivsed. Seaduse muutustest, mis korrigeerivad kohalike omavalitsuste tulubaasi aluseid, võivad summad eelarvestrateegia perioodil muutuda. Muude toetuste laekumised on prognoositud senist laekumise dünaamikat arvestades.

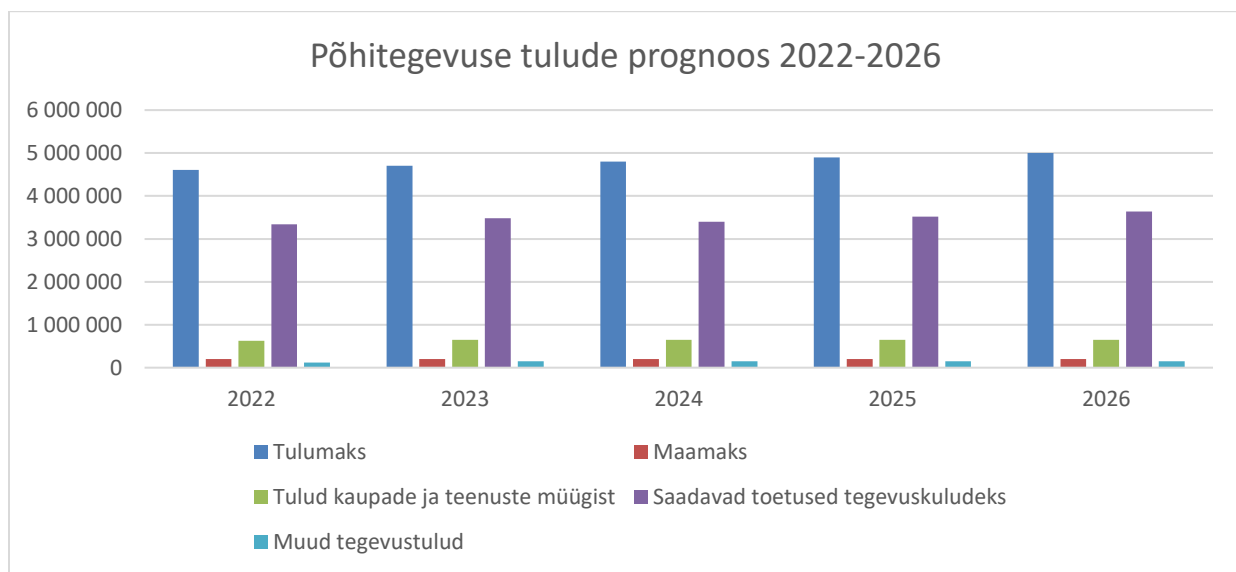
Põhitegevuse tulude kasv on planeeritud aastate lõikes ca 2%. Rahandusministeeriumi kevadprognoos näeb ette majanduskasvu kiiret taastumist selle aasta teisest poolest alates ja hoogustumist tuleval aastal.

Põhitegevuse tulude laekumist mõjutavad tegurid on järgmised:

- Üleüldine majanduse areng riigis, maakonnas ja vallas. Arvestades Eesti riigi majanduse avatust, on kõige suurem mõjutaja kogu maailma majandus ja tema käekäik.

- KOV tulubaasi mõjutavad riigi keskvalitsuse otsused – üksikisiku tulumaksu, maamaksu, riigi eelarve toetused jt otseselt või kaudselt mõjuvad otsused.
- Euroopa Liidu projektitoetuste mahud järgmistel toetusperioodidel.
- Kohalikud otsused Viru-Nigula valla poolt osutatavate teenuste ja müüdavate kaupade maksumuste kohta.
- Eesti linnastumise jätkumine Tallinna, aga ka maakonnakeskuse Rakvere suunas.

Põhitegevuse tulude struktuuri prognoosi 2022–2026. aastatel iseloomustab joonis 4.

Joonis 4. Põhitegevuse tulude prognoos 2022–2026.

Põhitegevuse tulude planeerimisel eelarvestrateegias seatakse järgmised eesmärgid:

- Põhitegevuse tulude tegelik laekumine on vähemalt 100% ja riskid on võimalikult hästi maandatud.
- Põhitegevuse tulude kasv peab olema kiirem kui põhitegevuse kulude kasv.
- Tulude suurendamine, kasutades selleks seadusega lubatud võimalusi ning paremat majandamist.

3.2. Põhitegevuse kulud

Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude prognoos on toodud tabelis 4.

Tabel 4. Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude prognoos 2022–2026.

	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	8 819 535	8 775 000	8 935 000	9 035 000	9 160 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	438 206	340 000	350 000	350 000	350 000
Muud tegevuskulud	8 381 329	8 435 000	8 585 000	8 685 000	8 810 000
sh personalikulud	5 772 519	5 800 000	5 900 000	5 950 000	5 975 000
sh majandamiskulud	2 573 610	2 600 000	2 650 000	2 700 000	2 800 000
sh muud kulud	35 200	35 000	35 000	35 000	35 000

Kulude struktuuris on toodud jaotus eraldi toetuste, personalikulude, majandamiskulude ja muude kulude lõikes. Vallavalitsus kui kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus ning ametiasutuse hallatav asutus võivad sõlmida lepingu, millega kaasneb väljaminek tulevastel eelarveaastatel, juhul kui sellega on arvestatud eelarvestrateegias. Kui väljaminekuga ei ole eelarvestrateegias arvestatud, võib lepingu sõlmida ainult volikogu loal.

Põhitegevuse kulude kasv on planeeritud konservatiivselt ja on enam-vähem võrreldav põhitegevuse tulude kasvuga. Põhitegevuse kulude maht on eelarvestrateegia perioodil vahemikus 8,8-9,1 miljonit eurot. Kulude mahu kasvul on mitu põhjust:

- Riigi keskvalitsuse otsused palgatõusuks riigi eelarvest. Kohalikud omavalitsused panustavad oma eelarvetest lisavahendeid, et tagada konkurentsivõimeline palgatase.
- Riigi eelarve eraldised tegevuskulude toetuseks suurenevad. Näiteks toetused sotsiaalseteks garantiideks, teede hoolduseks ja mitmesugusteks projektitoetusteks.
- Kohaliku omavalitsuse enda otsused – eelarvetasakaalu hoidmiseks suurendatakse ka teiste valdkondade alaeelarveid.
- Üleüldine hindade (THI) tõus, mis suurendab kohalike omavalitsuste müüdavate kaupade ja teenuste maksumusi.

Põhitegevuse kulude kärpimise võimalused on järgmised:

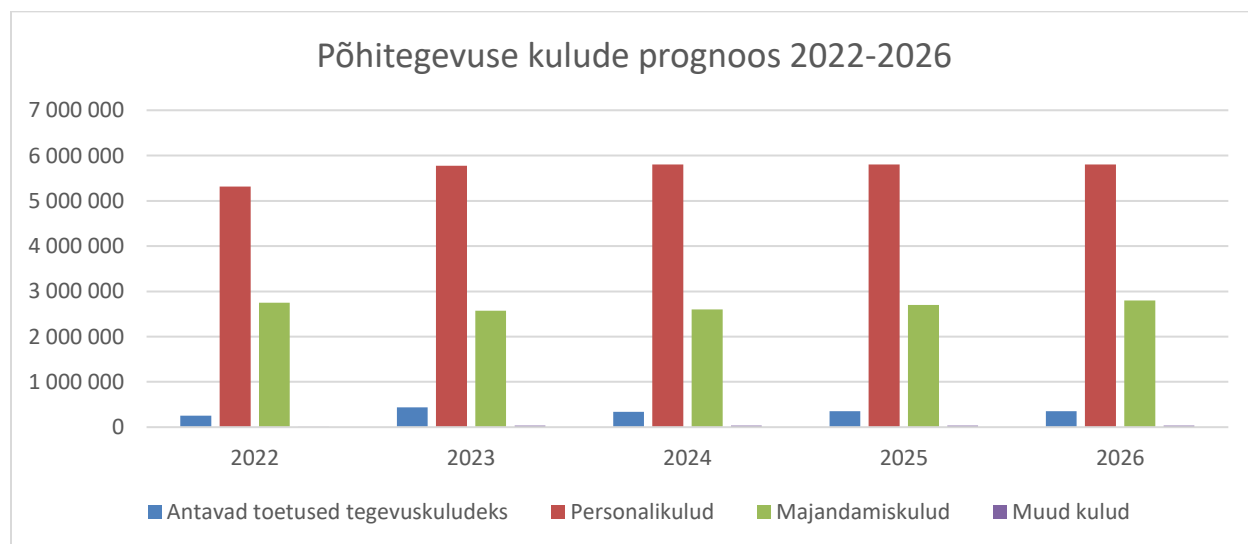
- Optimeerida valla halduskulusid.

- Ühinemise tulemusel saavutada kaupade ja teenuste ostmisel suuremad mahud, mis annaksid võimaluse hangetel saada soodsamad hinnad.
- Optimeerida kõikide valdkondade struktuurid.
- Optimeerida taristu ülalpidamise kulusid ja vabaneda mittevajalikest varadest.
- Delegeerida vajadusel tegevused valla sõltuvatele üksustele.
- Kaasata tegevustesse kolmandat sektorit.
- Optimeerida juhtimist, tõsta töötajate motivatsiooni ja pädevusi, võimekust teha tööd produktiivsemalt.

Eesmärgid põhitegevuse kulude planeerimisel:

- Põhitegevuse kulude kasv peab jääma väiksemaks põhitegevuse kasvutempost.
- Hallatavate asutuste töötajatele tagada eelarvestrateegia perioodil võrreldav palgakasv Lääne-Viru maakonna keskmise palgakasvuga.
- Kulude vähendamiseks optimeerida juhtimiskulusid, vähendada majandamiskulusid, ühtlustada toetused, maksud jne.

Põhitegevuse kulude struktuuri prognoosi 2022-2026 aastal iseloomustab joonis 5.

Joonis 5. Põhitegevuse kulude prognoos 2022–2026.

Põhitegevuse kulude struktuuris on kõige suuremad personalikulud – üle 60%, majandamiskulud moodustavad ca 1/3 kõikidest põhitegevuse kuludest. Teised kulud on väiksema osatähtsusega. Selline jaotus kehtib ka järgmistel aastatel.

3.3. Investeeringustegevus

Viru-Nigula valla investeeringustegevuse prognoos on toodud tabelis 5.

Tabel 5. Viru-Nigula valla investeeringustegevus 2022-2026.

	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-419 401	-999 170	-666 900	-757 900	-914 900
Põhivara müük (+)	45 000	50 000	100 000	100 000	50 000
Põhivara soetus (-)	-2 301 210	-2 099 322	-1 220 000	-1 585 000	-915 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-353 198	-1 014 270	-727 000	-813 000	-915 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 964 512	1 085 052	493 000	772 000	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-91 823	0	0	0	0
Finantstulud (+)	120	100	100	100	100
Finantskulud (-)	-36 000	-35 000	-40 000	-45 000	-50 000

Investeeringute kava täitmiseks ei piisa ainult oma eelarve vahenditest. Lisavahendid on plaanitud saada projektitoetustest ja täiendavatest laenudest. Laenude kavandamine on kooskõlas seadusega ja valla finantsvõimekusega.

Investeeringud valdkondade lõikes on esitatud tabelis 6.

Tabel 6. Viru-Nigula valla investeeringud valdkondade lõikes.

Investeeringuobjektid	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	9 000	15 000	15 000	15 000	15 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	9 000	15 000	15 000	15 000	15 000
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
03 Avalik kord ja julgeolek	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
04 Majandus	2 236 850	1 844 322	725 000	725 000	900 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 918 012	1 085 052	373 000	432 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	318 838	759 270	352 000	293 000	900 000
05 Keskkonnakaitse	0	0	30 000	315 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				220 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			30 000	95 000	
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
07 Tervishoid	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	36 000	40 000	160 000	260 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	30 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	6 000	40 000	160 000	260 000	
09 Haridus	19 360	200 000	270 000	270 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	120 000	120 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	19 360	200 000	150 000	150 000	
10 Sotsiaalne kaitse	0	0	20 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			20 000		
KÕIK KOKKU	2 301 210	2 099 322	1 220 000	1 585 000	915 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 948 012	1 085 052	493 000	772 000	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	353 198	1 014 270	727 000	813 000	915 000

Tabel 7 iseloomustab Viru-Nigula valla eelarvest kavandatud investeeringuid objektide lõikes, mis on kajastatud valla arengukavas. Lähiaastatel on rahaliselt suuremateks projektideks Kunda sadama juurde ettevõtlusala projekteerimine ja arendamine ning Viru-Nigula kogukonnamaja (Kirikaia 2) energiatõhususe parandamine ning kergliiklusteede rajamine.

Tabel 7. Viru-Nigula valla investeerimisobjektid:

Investeeringuobjektid	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Muud projektid	0	15 000	15 000	15 000	15 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		15 000	15 000	15 000	15 000
01 Vallavalitsuse hoone	9 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	9 000				
04 Teed, tänavad	131 000	100 000	200 000	150 000	150 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	131 000	100 000	200 000	150 000	150 000
04 Kunda kalmistu kergtee tänavavalgustus	35 800	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	35 800				
04 Kunda linnas Kalmistu tee kergliiklustee ehitus	97 100	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	97 100				
04 Kergliiklustee Padaorg-Viru-Nigula saeveski	0	870 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		500 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		370 000			
04 Kergliiklustee Kunda-Malla	0	0	450 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			315 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			135 000		
04 Viru-Nigula ja Aseri rulapark, sh aluspinna ehitus	0	50 000	50 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		40 000	40 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		10 000	10 000		
04 Kunda ettevõtlusala projekteerimine ja arendamine	783 375	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	783 375				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
04 Pargi tänav Kundas	0	0	0	0	750 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					750 000
04 Mahu sadam	0	0	25 000	575 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			18 000	432 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			7 000	143 000	
04 Rulapark ja aluspinna ehitus	100 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	90 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 000				
04 Viru-Nigula kogukonnajamaja (Kirikaia 2) energiatõhususe parandamine	52 000	674 322	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	18 500	445 052			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	33 500	229 270			
04 Uus-Sadama tee	965 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	965 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0				
04 Kriisivalmiduse projekt	56 361	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	50 323				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	6 038				

04 Kalvi ranna arendamine	0	90 000	0	0	0
sh toetuse arvelt		50 000			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		40 000			
04 Kunda ranna arendamine	0	60 000	0	0	0
sh toetuse arvelt		50 000			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		10 000			
05 Jäätmejaam Aseri	0	0	30 000	315 000	0
sh toetuse arvelt				220 000	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			30 000	95 000	
08 Aseri staadioni дренаaz ja jooksurada	0	0	60 000	60 000	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			60 000	60 000	
08 Kunda staadioni rek I etapp (staadioni projekteerimine 2022, ehitus 2023-2024)	0	0	100 000	200 000	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			100 000	200 000	
08 Viru-Nigula kultuurikeskuse hoonete remonttööd	36 000	40 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	30 000				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	6 000	40 000			
09 Kunda Ühisgümnaasiumi hoone remonttööd (sh katuse vahetus)	0	0	270 000	270 000	0
sh toetuse arvelt			120 000	120 000	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			150 000	150 000	
09 Õhukvaliteedi parendus haridusasutustes	16 214	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	10 814				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	5 400				
09 Klaver Kunda Ühisgümnaasiumi III osamakse	13 360	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	13 360				
09 Valgustid (lasteaia Kunda maja, Päästeameti ettekirjutus)	6 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	6 000				
09 Aseri teenuskeskuse rajamine koolihoonesse	0	200 000	0	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		200 000			
10 Sotsiaalmaja	0	0	20 000	0	0
sh toetuse arvelt					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			20 000		
KÕIK KOKKU	2 301 210	2 099 322	1 220 000	1 585 000	915 000
sh toetuse arvelt	1 948 012	1 085 052	493 000	772 000	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	353 198	1 014 270	727 000	813 000	915 000

Investeeringute rahastamiseks on kolm võimalust – oma eelarve vabadest vahenditest, võtta laenu ja kaasata projektitoetused. Investeeringute kavas on projektitoetuste osakaal 53% ja omavahendite osakaal 47% kokku eelarvestrateegia perioodil, mis paneb suured lootused ja kõrged nõudmised projektitaotlejate kirjutajatele ja projekti läbiviijatele. Ülimalt oluline on

taotluste esitamisel järgida eelarvestrateegias vastu võetud fiskaalpoliitilisi põhimõtteid, näiteks põhitegevuse tulemi suurust.

Eesmärgid investeeringute teostamisel:

- Võimalikult palju teha vajaduspõhiseid taotlusi Euroopa Liidu struktuurifondidesse saamaks maksimaalselt lisaraha valda vajalikeks investeeringuteks.
- Investeeringutega saavutada efekt juhtimiskulude ja majanduskulude kokkuhoiuks.
- Investeeringute tegemisel lähtuda valla tasakaalustatud ja jätkusuutlikust arengupõhimõttest.

3.4. Finantseerimistegevus

Viru-Nigula valla finantseerimistegevust kajastab tabel 8.

Tabel 8. Viru-Nigula valla finantseerimistegevus.

	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Finantseerimistegevus	-24 500	604 000	404 000	313 000	290 000
Kohustiste võtmine (+)	340 000	1 014 000	2 214 000	813 000	915 000
Kohustiste tasumine (-)	-364 500	-410 000	-1 810 000	-500 000	-625 000

Laenude võtmine on vajalik investeeringute tagamiseks ja seda tehakse kooskõlas eelarve võimekusega – vabad vahendid põhitegevuse tulemist ja kinnipidamine seadustest, mis puudutavad kohalike omavalitsuste netovõlakoormuse arvutamist.

Finantseerimistegevuses on eeldatud, et 2024. aastal Swedbanki laenude balloonmaksed summas 1,68 miljonit eurot refinantseeritakse.

Finantseerimistegevuse eesmärgid:

- Kohustiste võtmisel lubada maksimaalseks netovõlakoormuseks kuni 50% aastas.
- Kohustiste võtmisel ei tohi väheneda valla finantsjätkusuutlikkus.

- Kohustiste võtmine ei ole lubatud põhitegevuse kulude katteks.
- Kohustiste võtmisel lähtuda põhimõttest, et prioriteet on sellega saavutada lisaraha kaasamine.

Tabel 9 iseloomustab Viru-Nigula valla likviidsete varade dünaamikat.

Tabel 9. Viru-Nigula valla likviidsete varade muutus.

	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-336 072	9 830	52 100	-9 900	-44 900
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	34 000	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	8 011	17 841	69 941	60 041	15 141

Eesmärgid likviidsete varade planeerimisel:

- Tagada pidevalt, sh ka jooksva kuupäeva, valla arvetel likviidsus.
- Juhul, kui aastalõpu jäägis on likviidseid (vabu) vahendeid rohkem kui kavandatud, siis tohib neid kasutada ainult:
 - ✓ kohustuste kiiremaks tagasimakseks või
 - ✓ arengukavas kavandatud investeeringute teostamiseks.

Kohalike maksude rakendamist eelarvestrateegia perioodil ei kavandata. Kohalike maksude tulusus on suhteliselt tagasihoidlik ja mõnede maksude rakendamine on omakorda suure kulukusega ehk madala rentaablusega. Seaduste muutumisel võib situatsioon muutuda.

4. Ülevaade vallast

Võro-Nigula valla finantsnäitajate prognoos on esitatud tabelis 10.

Tabel 10. Võro-Nigula valla finantsnäitajad 2022-2026.

	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 893 364	9 180 000	9 250 000	9 470 000	9 740 000
Põhitegevuse kulud kokku	8 819 535	8 775 000	8 935 000	9 035 000	9 160 000
Põhitegevuse tulem	73 829	405 000	315 000	435 000	580 000
Investeeringustegevus kokku	-419 401	-999 170	-666 900	-757 900	-914 900
Eelarve tulem	-345 572	-594 170	-351 900	-322 900	-334 900
Finantseerimistegevus	-24 500	604 000	404 000	313 000	290 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-336 072	9 830	52 100	-9 900	-44 900
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	34 000	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	8 011	17 841	69 941	60 041	15 141
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	2 826 732	3 430 732	3 834 732	4 147 732	4 437 732
Netovõlakoormus (eurodes)	2 818 721	3 412 891	3 764 791	4 087 691	4 422 591
Netovõlakoormus (%)	31,7%	37,2%	40,7%	43,2%	45,4%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	7 114 691	7 344 000	7 400 000	7 102 500	6 818 000
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0%	80,0%	80,0%	75,0%	70,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 295 970	3 931 109	3 635 209	3 014 809	2 395 409

Võro-Nigula valla eelarvestrateegiasse ei konsolideeru ühtegi vallale kuuluvat sõltuvat üksust (nn tütarettevõtet). Seega on tabelis summad ja protsendid identsed valla (arvestusüksuse) eelarvestrateegia osaga.

5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem

Viru-Nigula valla põhitegevuse tulemi prognoos on esitatud tabelis 11.

Tabel 11. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulem.

	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	8 893 364	9 180 000	9 250 000	9 470 000	9 740 000
Põhitegevuse kulud kokku	8 819 535	8 775 000	8 935 000	9 035 000	9 160 000
Põhitegevuse tulem	73 829	405 000	315 000	435 000	580 000

Eesmärgid:

- Põhitegevuse tulem võiks katta kohustiste tagasimakse summa aastas (põhiosa + intressid).
- Põhitegevuse tulem peab kasvama.
- Põhitegevuse tulem peab tagama omafinantseerimise võimekuse koefitsiendi kasvu eelarvestrateegia perioodi lõpuks.
- Järgida fiskaalpoliitilist põhimõtet, et „heal ajal“ tuleb korjata reserve.

Eelarvestrateegias on püütud nimetatud eesmäärke järgida.

6. Arvestusüksuse võlakoozem

Viru-Nigula valla netovõlakoozemuse prognoos on esitatud tabelis 12.

Tabel 12. Viru-Nigula valla netovõlakoozemus.

	2022 eeldatav täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	2 826 732	3 430 732	3 834 732	4 147 732	4 437 732
Netovõlakoozemus (eurodes)	2 818 721	3 412 891	3 764 791	4 087 691	4 422 591
Netovõlakoozemus (%)	31,7%	37,2%	40,7%	43,2%	45,4%
Netovõlakoozemuse ülemmäär (eurodes)	7 114 691	7 344 000	7 400 000	7 102 500	6 818 000
Netovõlakoozemuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0%	80,0%	80,0%	75,0%	70,0%
Vaba netovõlakoozemus (eurodes)	4 295 970	3 931 109	3 635 209	3 014 809	2 395 409

Eelarvestrateegia perioodil võetavad laenud kasvatavad järk-järgult valla rahalisi kohustusi. Netovõlakoozemus suureneb strateegia perioodi jooksul ning moodustab prognoosiperioodi viimasel aastal 41,5% põhitegevuse tuludest. Kuid riigi poolt lubatud maksimaalsele netovõlakoozemusele jääb see oluliselt alla.

7. Tundlikkuse analüüs

Valla finantsnäitajad on kooskõlas finantsdistsipliini tagamise meetmetega KOFS vastavaid paragrahve silmas pidades.

Eelarvestrateegia perioodil 2023-2026 on Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude ja kulude suhe positiivne ning kasvavas trendis. Samas valla eelarve tulem on negatiivne, kuna vajalikud investeerimiskohustused ületavad investeerimiseks kasutada olevat põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahet. Investeeringuteks jääb ainult valla enda eelarve vahenditest väheks. Kaasatakse laene ja projektitoetusi.

Selleks, et saavutada põhitegevuse tuludes hüppelist kasvu ja sellega parandada finantsvõimekust, oleks vaja ka riigi keskvalitsuse poolt kohalike omavalitsuste tulude baasi muutmist. Riigi huvi peaks olema see, et suurendades kohalike omavalitsuste finantsvõimekust, väheneb ka nende laenuvõtmise vajadus. Kohalike omavalitsuste laenud aga konsolideeruvad riigi eelarvesse.

Viru-Nigula valla elanike arv ja brutotulu saajate arv on aastate lõikes languses. Vallal tuleb teha jõupingutusi nende näitajate stabiliseerimiseks ja kasvatamiseks. Palgakasv jääb peamiseks FIT laekumise kasvu elemendiks ka tulevikus.

Valla finantseerimistegevus on kavandatud põhimõttel, et investeeringuteks kavandada oma vahendeid ja võimalikult vähem laenu võtta. Investeeringute tegemisel on olulisel kohal välisvahendite kaasamine projektidega.